

Gi respons på artikler gjennom artiklenes kommentarfelt på *tidsskriftet.no*.
 Innleggene publiseres fortløpende på Tidsskriftets nettside og et utvalg
 av innleggene publiseres også i papirutgaven i spalten «Brev til redaktøren».
 Redaksjonen forbeholder seg retten til å foreta redaksjonelle endringer.
 Forfattere av vitenskapelige artikler har tilsvaretsrett, jf. Vancouver-gruppens regler.

Re: Fra ketobemidon til morfin eller oksykodon

J. Ræder og medarbeidere hadde i Tidsskriftet nr. 18/2016 en artikkel om utfasing av ketobemidon til bruk på sykehus til fordel for morfin eller oksykodon (1). Vi er enige i at ketobemidon kan erstattes med morfin eller oksykodon. Men vi vil gjerne nysansere noen momenter i disfavør av morfin.

Oksykodon og morfin anbefales i artikkelen brukt i samme dosering – enkelt og greit! Men det neves ikke at oksykodon er 30 % mer potent enn morfin (2). Doserer man likt i milligram blir effekten av oksykodon raskere og sterkere. For lik virkning må morfin doseres litt høyere.

Ræder og medarbeidere kommenterer og at «oksykodon har rasere effekt enn morfin og er derfor lettere å titrere ved akutt, sterke smerter» (1) og siterer her Lenz og medarbeidere (2). Imidlertid målte Lenz og medarbeidere smerteintensitet først etter 30 minutter. Det vanskeliggjør vurdering av anslag av analgetisk virkning. Lenz og medarbeidere skriver selv at «Although morphine is considered to be a slower acting drug, few clinical studies on this issue suggest a fairly similar time to onset (about 5–8 min) and peak effect (about 20–30 min) for both drugs given as IV bolus» (2).

Ræder og medarbeidere skriver at «morfin har til sammenligning, en variabel og lavere absorpsjonsgrad når det gis peroralt med henvisning til Rygnestad & Slørdal (3) som ikke omtaler oksykodon. Morfin har lavere systemisk biotilgjengelighet som må tas hensyn til ved dosering. Det er mer usikkert om det er større variabilitet i biotilgjengelighet for morfin enn oksykodon gitt peroralt. Den interindividuelle variabiliteten av dosekorrigerte serumkonsentrasjoner av de to opioidene gitt peroralt er nokså lik for kreftpasienter (4).

Vi mener at det ikke er spesielle farmakologiske forhold som skiller oksykodon fra morfin. Morfin er vårt førstehandsvalg.

Ola Dale

ola.dale@ntnu.no

Pål Klepstad

Torkjel Tveita

Just Thoner

Petter C. Borchgrevink

Ola Dale (f. 1948) er professor ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet/St. Olavs hospital.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Pål Klepstad (f.1962) er avdelingsjef ved Hovedintensiv, St Olavs hospital og professor ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Torkjel Tveita (f. 1951) er overlege/professor ved Anestesi- og operasjonsavdelingen, Universitetssykehuset i Nord-Norge.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Just Thoner (f.1948) er overlege ved OPIN-klinikken, Universitetssykehuset i Nord-Norge.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Petter C. Borchgrevink (f. 1952) er avdelingsjef ved Avdeling for smerte og sammensatte lidelser, St. Olavs hospital og professor ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Litteratur

1. Ræder J, Dahl V, Markestad A et al. Fra ketobemidon til morfin eller oksykodon. Tidsskr Nor Legeforen 2016; 136: 1518–9.
2. Lenz H, Sandvik L, Qvigstad E et al. A comparison of intravenous oxycodone and intravenous morphine in patient-controlled postoperative analgesia after laparoscopic hysterectomy. Anesth Analg 2009; 109: 1279–83.
3. Rygnestad T, Slørdal L. Morfin, petidin eller ketobemidon ved akutt smerte – er det forskjeller av betydning? Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2548–9.
4. Moksnes K, Kaasa S, Paulsen Ø et al. Serum concentrations of opioids when comparing two switching strategies to methadone for cancer pain. Eur J Clin Pharmacol 2012; 68: 1147–56.

I Tidsskriftet nr. 12/2016 skrev jurist M. Hovland en kronikk om rettssikkerhet for den psykisk syke. Leder i Norsk psykiatrisk forening, A.K. Bergem, kom med et tilsvar i samme nummer, hvor hun trakk frem momenter for hvorfor tvangsbruken varierer i psykisk helsevern.

Re: Rettstryggleik for den psykisk sjuke

Jeg leste med stor interesse Marie Hovlands velskrevne kronikk vedrørende sprik i tvangsbruk ved ulike psykiatriske institusjoner og kontrollkommisjoner ut i fra et juridisk perspektiv (1). Et moment som jeg ut i fra en psykiatrisk synsvinkel synes det er verdt å legge til, er tolkning av psykosebegrepet som er inkludert i begrepet alvorlig sinnslidelse. Begrepet psykose har ingen entydig betydning/definisjon. Det eksisterer flere ulike definisjoner i de ulike oppslagsverk, diagnosemanualer og lærebøker. Den svært strikte definisjonen i ICD-10 er det for eksempel svært få som forholder seg til. Ulike leger/psykologer/kontrollkommisjoner kan således tolke pasienter med like symptomer svært forskjellig alt ettersom hvilken definisjon på psykose de velger å benytte. Dermed vil også vurderingen av pasienter med like symptomer variere og tvangsbruken variere.

Robert Ruts kij

robert.ruts kij@hotmail.com

Robert Ruts kij (f. 1974) er spesialist i psykiatri ved Akershus universitetssykehus.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Litteratur

1. Hovland M. Rettstryggleik for den psykisk sjuke. Tidsskr Nor Legeforen 2016; 136: 1099–101.

I Tidsskriftet nr. 18/2016 hadde J. Børke-Bertheussen og M.A. Weibell en kronikk om elektronisk tilgang til psykiatrisk journal for pasienter. De fikk svar av M. Storvik i nr. 21/2016. Forfatterne kommer her med et tilsvar.

Re: Diskriminering er sjelden en gyllen middelvei

Vi takker for kommentaren fra Marius Storvik vedrørende problemer knyttet til elektronisk pasientjournal (1). Vi kjenner oss imidlertid ikke igjen i kritikken.

Som vi utdyper i vårt tilsvar til Eva Cathrine Backer, er det nå avklart at i Helse Vest er tilbudet om elektronisk tilgang til journal et servicetilbud for pasientene. Det foreligger således ingen rett til klage.

>>>

Vi stiller oss ikke bak noen form for diskriminering av pasienter. Våre innspill går heller ikke på tvers av loven om at pasienten eier sin egen journal. Det er ikke kommet noen lovendringer som tilsier at elektronisk tilgang er lovfestet, og pasientenes rettigheter er således ivaretatt, slik den har vært siden loven ble innført.

Generelt sett kan det være vanskelig å sidestille psykisk helsevern og somatiske problemstillinger. Vi understreker at vi ikke har uttalt at vi ønsker å sperre elektronisk tilgang for alle personer med psykisk sykdom. Bekymringene vi tar for oss gjelder en svært liten gruppe pasienter, og ikke på gruppenivå. Endringene vi har bedt om ville åpnet opp for individuelle vurderinger av den enkelte behandling. I tillegg ba vi om sperring i begrensede tidsperioder, for eksempel under akutt rus eller akutt psykose i de aller fleste tilfellene.

Ett av poengene vi ønsket å få fram i kronikken var at vi må ivareta sårbare grupper. Vi er uenige i at dette er diskriminering. Vi ønsker det beste for pasienten, og dette inkluderer å vurdere hvorvidt tilgang hjemmefra i egen stue uten å bli tilbudt konsultasjon med helsepersonell for oppklaring og gjennomgang er fordelaktig. Hos enkelte pasienter med kognitive problemer tenker vi at elektronisk tilgang kan føre til misforståelser og økt symptomtrykk. I tillegg åpner det opp for utnyttelse i en annen grad enn når en må etter spørre egen journal skriftlig og gå og hente den på sykehuset. Elektronisk journal bringer med seg mange fordeler, men vi har ønsket å rette oppmerksomheten mot at også ulempene må vurderes.

Vi er uenige i at helsegevinst ikke har vært et av formålene med journalinnsyn. Nettopp helsegevinst har vært et av formålene med å innføre dette i Helse Vest. Gjennom bedret kommunikasjon mellom helsevesen og pasient tenker en seg at kvaliteten på helsetjenester økes. Vi håper at punktene ovenfor er oppklarende for Storvik.

Jeanette Bjørke-Bertheussen

bjje@sus.no

Melissa Authén Weibell

Jeanette Bjørke-Bertheussen (f. 1980) er spesialist i psykiatri og jobber ved Psykiatrisk klinikk, Stavanger universitetssjukehus. Hun er varareferent og varadivisjonstillitsvalgt for Overlegeforeningen, Helse Stavanger.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Melissa Authén Weibell (f. 1979) er spesialist i psykiatri og varareferent og divisjonstillitsvalgt ved Psykiatrisk divisjon for Overlegeforeningen, Helse Stavanger. Hun deler arbeidshverdagen sin mellom tillitsvalgtverv, akuttmottaksposten og arbeid med ph.d.-grad.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Litteratur

1. Storvik M. Diskriminering er sjelden en gyllen middelvei. Tidsskr Nor Legeforen 2016; 136: 1790.

M. Storvik svarer:

Kronikken *Elektronisk tilgang til psykiatrisk journal for pasienter* fokuserte på psykiatrisk journal og foreslo begrenset journalinnsyn som en gyllen middelvei. Av sammenhengen fremsto det som et forslag om begrenset journalinnsyn for bare psykiatrisk journal. Jeg glad M.A. Weibell og J. Bjørke-Bertheussen oppklarer at de ikke ønsker begrenset journalinnsyn for psykiatriske pasienter på gruppenivå.

Det er likevel et par punkter som må kommenteres. Det hevdes at elektronisk tilgang er et servicetilbud uten klagerett, fordi det ikke er lovfestet. Spørsmålet om klagerett på elektronisk pasientjournal er et rettslig spørsmål, og ikke noe helseforetakene kan regulere ved kreativ begrepsbruk. Det relevante er hvilken praksis som faktisk skjer, og ikke meninger, intensjoner eller begreper som service-tiltak.

Dersom pasienter faktisk har et svakere innsyn i psykiatrisk journal enn somatisk journal, uten individuelt begrunnede vurderinger, vil dette kunne være diskriminering. Kun en konstatering av at det foreligger akutt psykose vil neppe tilfredsstillende begrunnelseskravet, da en diagnose ikke er en begrunnelse.

Diskrimineringslovgivningen er står hierarkisk over både vurderinger fra Helse Vest, journalforskriften og pasient- og brukerrettighetslovens journalbestemmelser. Det er derfor irrelevant hvorvidt dette er lovfestet eller ikke.

Etter at det rettslige er ryddet opp i, gjenstår fremdeles to spørsmål. Det ene er hvilken rett pasienter skal ha til journalinnsyn. Selv om jeg har meninger om dette, er det i likhet med M.A. Weibell og J. Bjørke-Bertheussens argumentasjon, nettopp meninger. Det andre spørsmålet er hvilke tekniske og praktiske løsninger som anvendes for å balansere ulike hensyn. Dette løses vanskelig i et kommentarfelt.

Retten til journalinnsyn kom som en del av en erstatningssak mot helsepersonell for angivelig feilbehandling (Sykejournaldommen – Rt. 1977 s. 1035). Pasienten vant journalinnsyn, men tapte erstatningssaken. Helsegevinst var ikke et av de opprinnelige argumentene. Retten til pasientjournal var derfor ikke begrunnet i helsegevinst. At helsegevinst nå er et tilleggsargument for journalinnsyn, er bare gledelig.

Marius Storvik

marius.storvik@uit.no

Marius Storvik (f. 1977) er jurist og ansatt ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet.

Ingen oppgitte interessekonflikter.